

Bolnica za reumatske bolesti i rehabilitaciju, Varaždinske Toplice*

TRAJANJE BOLESTI I FUNKCIONALNO STANJE ZGLOBOVA U BOLESNIKA S REUMATOIDNIM ARTRITISOM

THE DURATION OF DISEASE AND THE FUNCTIONAL CONDITION OF JOINT IN PATIENTS WITH RHEUMATOID ARTHRITIS

Marija Graberski

Sažetak

Uspoređeno je funkcionalno stanje zglobova s duljinom trajanja bolesti u 100 bolesnika s reumatoidnim artritismom (77 žena i 23 muškarca). U ocjeni funkcionalne sposobnosti bolesnika i rendgensko-morfoloških promjena primijenjeni su kriteriji prema Steinbrockeru. Prosječna starost žena iznosila je 50 godina (raspon 20 do 77), a muškaraca 51 godinu (raspon 29 do 64). Trajanje bolesti do trenutka ispitivanja bilo je do 20 godina kod 93% ispitanika. Raspon se kretao od 1 do 40 godina. Uočeno je da se funkcionalni razredi pogoršavaju duljim trajanjem bolesti, a u žena je taj odnos na značajnoj razini ($P < 0,05$). Kod muškaraca je opaženo veće pogoršanje funkcionalnog statusa u kraćem vremenskom razdoblju.

Summary

The functional condition of joints and the duration of a disease of 100 patients (77 females and 23 males) was compared. With regard to the functional ability of a patient and morphological changes detected by x-rays the criteria according to Steinbrocker were applied. The average age of females were 50 (ranging 20-77) and of males 51 years (ranging 29-64). The duration of a disease until the moment of investigation was up to 20 years in 93% of the patients. The range was from 1 to 40 years. The results obtained indicate that functional classes are getting worse as compared with the longer duration of a disease, and it was statistically significant at women ($P < 0,05$). Male patients showed worsening of functional status in a short period of time.

UVOD

Reumatoidni artritis je kronična i progredijentna upalna reumatska bolest nepoznate etiologije. Sistemski karakter bolesti je dobro poznat, iako se ona pretežno manifestira na lokomotornom sustavu. Funkcionalna sposobnost bolesnika s reumatoidnim artritismom tijekom bolesti opada i kroz period od 10 do 20 godina smanji se u prosjeku za 25% (1). Posljedično tome

* Sadašnja adresa: Djelatnost za fizikalnu medicinu, rehabilitaciju i reumatologiju bolnice »Dr Josip Kajfeš«, Zagreb, P. Miškine 64.

bolesnik gubi sposobnost za privređivanje, za rad i na radnom mjestu i u kući. Kako bolest napreduje dio bolesnika zbog težine bolesti postaje u različitom opsegu ovisan o pripomoći drugih osoba, a jedan dio postaje vezan za krevet i potpuno ovisan o pomoći okoline.

ISPITANICI I METODE

Pregledano je 100 bolesnika s klasičnim reumatoidnim artritisom prema ARA kriterijima (2) koji su liječeni na Odjelu za reumatske bolesti i rehabilitaciju Klinike za ortopediju u Zagrebu (62%), odnosno koji su boravili na medicinskoj rehabilitaciji u Bolnici za reumatske bolesti i rehabilitaciju u Varaždinskim Toplicama (38%), u razdoblju od 19. siječnja do 31. srpnja 1983.

Cilj ispitivanja je bio usporediti funkcionalno stanje zglobova s trajanjem bolesti.

Kod svih ispitanika je učinjena zdravstvena anketa, klinički, laboratorijski i rendgenski pregled. Ispitanici su podijeljeni prema spolu, dobi, stručnoj kvalifikaciji i duljini trajanja bolesti. Početak bolesti određivan je na osnovu anamnestičkih podataka o prvoj oteklini zgloba. Pri utvrđivanju funkcionalnih razreda (3) i stadija reumatoidnog artritisa (2) primljeni su kriteriji prema Steinbrockeru.

REZULTATI I RASPRAVA

Dob bolesnika u vrijeme obrade kretala se od 20 do 77 godina za žene i od 29 do 64 godina za muškarce. Većina ispitanika (56%) nalazila se u dobnim skupinama između 41. i 60. godine života. Broj bolesnika u starijim dobnim skupinama opada pa je iznad 61. godine života bilo 22% ispitanika. Prosječna starost žena iznosila je 50, a muškaraca 51 godinu.

Najveći broj bolesnika (34%) u vrijeme obrade bio je u 6. deceniju života, a najčešće je bolest počela u 5. deceniju (28% ispitanika). Prosječna starost žena na početku bolesti iznosila je 41 a muškaraca 42 godine. Najmlađi ispitanik je obolio u 16-toj, a najstariji u 70-toj godini.

Razlike u dobi ispitanika, žena i muškaraca, u času pregleda i kod pojave bolesti nisu značajne.

Prema stručnoj kvalifikaciji samo 37% ispitanika bilo je nekvalificirano odnosno s polukvalifikacijom, a 17% je bilo s višom i VSS. Međutim, među ženama je bilo znatno više NKV i PKV radnica (44,1%) dok su kod muškaraca dominirali KV i VKV radnici (52,3%), pa je dokazana i značajna razlika.

Bolest je do trenutka ispitivanja trajala do 20 godina kod 93% ispitanika, odnosno 10 godina kod 68%. Početak bolesti prema otoku zgloba nije pokazao značajne razlike u žena i muškaraca ($P > 0,05$) iako je kod žena prvi otok nastao prije prosječno 10 godina (raspon 1 do 40), a kod muškaraca u prosjeku prije 9 godina (raspon 1 do 35 godina). Kod 87% bolesnika bolest je trajala do 15 godina, a broj se bolesnika s duljim trajanjem bolesti smanjuje. Bolest je trajala preko 31 godinu samo kod 3 bolesnika.

Bolesnici su razvrstani u funkcionalne razrede prema Steinbrockeru, pa je 13^{0/0} bolesnika bilo u I., 51^{0/0} u II., 34^{0/0} u III. i 2^{0/0} u IV. funkcionalnom razredu.

Uspoređujući duljinu trajanja bolesti i funkcionalne razrede (tablica 1) možemo vidjeti da je 5 godina nakon početka bolesti 9 od 33 ispitanika (27^{0/0}) bilo u I. funkcionalnom razredu, 15 u II. (46^{0/0}), 8 u III. (24^{0/0}) i jedan u IV. (3^{0/0}) funkcionalnom razredu.

Tablica 1 — Duljina trajanja bolesti prema funkcionalnim razredima

Trajanje bolesti u godinama	Funkcionalni razred													
	I			II			III			IV			Svega	
	Ž	M	%	Ž	M	%	Ž	M	%	Ž	M	%	N	%
0 — 5	6	3	27	13	2	46	6	2	24		1	3	33	100
6 — 10	1		3	17	8	71	8	1	26				35	100
11 — 15	2		11	7	1	42	7	2	47				19	100
16 — 20		1	20				3		60	1		20	5	100
21 — 25				1		20	3	1	80				5	100
26 — 30														
31 — 35					1	50	1		50				2	100
36 — 40				1		100			50				1	100
Svega	9	4		39	12		28	6		1	1			

Što bolest dulje traje to su sve teži funkcionalni razredi, pa tako 6 do 10 godina nakon početka bolesti samo jedan od 35 ispitanika (3^{0/0}) je u I., 25 su u II. (71^{0/0}) i 9 (26^{0/0}) ih je u III. funkcionalnom razredu.

Dvojica od 19 ispitanika (11^{0/0}) su 11 do 15 godina nakon početka bolesti u I. funkcionalnom razredu, 8 u II. (42^{0/0}) i 9 (47^{0/0}) u III. funkcionalnom razredu.

Tablica 2 — Duljina trajanja bolesti u bolesnika s III. i IV. funkcionalnim razredom

Duljina trajanja bolesti u godinama	Ispitanici					
	Žene		Muškarci		Svega	
	N	%	N	%	N	%
0 — 5	6	21	3	43	9	25
6 — 10	8	28	1	14	9	25
11 — 15	7	24	2	29	9	25
16 — 20	4	14			4	11
21 — 25	3	10	1	14	4	11
26 — 30						
31 — 35	1	3			1	3
Svega	29	100	7	100	36	100

Po 9 od 36 ispitanika (25%) su u III. i IV. funkcionalnom razredu (tablica 2) u koji su došli u vremenskom periodu od 0 do 5, odnosno 6 do 10 i 11 do 15 godina od početka bolesti. Od 29 žena 6 (21%) je u III. i IV. funkcionalnom razredu nakon trajanja bolesti od 0 do 5 godina, 8 žena (28%) nakon trajanja bolesti od 6 do 10 i 7 žena (24%) u periodu od 11 do 15 godina. Od 7 muškaraca čak njih tri (43%) su u navedenim razredima nakon trajanja bolesti od 0 do 5 godina.

ZAKLJUČAK

Vidi se veće pogoršanje funkcionalnog statusa s duljim trajanjem bolesti (tablica 3). Naime, u žena u I. i II. funkcionalnom razredu bolest je prosječno trajala 7,4, a u muškaraca 8,4 godine. U žena u III. i IV. funkcionalnom razredu bolest je u prosjeku trajala 11,5 godina, a u muškaraca

Tablica 3 — Prosječna duljina trajanja bolesti prema funkcionalnim razredima

	Funkcionalni razred				t-test
	I i II		III i IV		
Žene	N=48	$\bar{x}=7,4$ SD=6,23	N=29	$\bar{x}=11,5$ SD=7,49	t=2,59 P<0,05
Muškarci	N=16	$\bar{x}=8,4$ SD=7,58	N=7	$\bar{x}=8,9$ SD=7,48	t=0,15 P>0,05
t-test		t=0,53 P>0,05	t=0,82	P>0,05	

8,9 godina. No te razlike u prosječnoj duljini trajanja bolesti, u muškaraca i žena, nisu značajne. Međutim, u žena u I. i II., te u III. i IV. funkcionalnom razredu dokazana je značajna razlika u prosječnoj duljini trajanja bolesti (P<0,05). U muškaraca niti u jednom funkcionalnom razredu nije uočena značajna razlika u prosječnom trajanju bolesti. Dapače, u muškaraca je uočeno veće pogoršanje funkcionalnog statusa u kraćem vremenskom periodu pa se nameće zaključak da je bolest »malignija« u muškaraca, jer u kraćem vremenskom periodu dovodi do težeg funkcionalnog deficita.

LITERATURA

1. Jajić, I.: Epidemiologija i socijalno značenje reumatskih bolesti, separat, Zagreb, 1982
2. Jajić, I.: Klinička reumatologija, Zagreb: Školska knjiga, 1981.
3. Androić, S., Dürrigl, T., Mezulić, Lj., Vitauš, M.: Odabrana poglavlja iz reumatologije. 3. izd. Zagreb: Škola narodnog zdravlja »Andrija Štampar«, 1975.